

Список використаних джерел:

1. Торшин А. В. Правовой режим информации, составляющей налоговую тайну : автореф. дис.на соискание науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2003. 14 с.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.11.2021).
3. Ващук Ю. Податкова адміністрація посягає на комерційну таємницю платників податків. *Юридична газета* : веб-сайт. URL: <http://www.yur-gazeta.com/ru/article/524> (дата звернення: 02.11.2021).
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 02.11.2021).
5. Блажко Р. Захист комерційної таємниці під час податкових перевірок. *Податкове право – блог* : веб-сайт. URL: <http://taxua.blogspot.com/2011/07/komertsyna-tayemnytsiya-pid-chas.html> (дата звернення: 02.11.2021).
6. Нелюбина Н. Об'єкт податкової таємниці. *Правова інформатика*. 2007. № 1 (13). С. 87–91.
7. Бакшинская В. Новое понятие: налоговая тайна. *Приложение к газете «Финансовая Россия»*. 1999. № 8. С. 8–9.
8. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15> (дата звернення: 02.11.2021).
9. Ланг Й. Проект кодекса налоговых законов для государств Центральной и Восточной Европы / пер. с нем. Бонн : Федеральное министерство финансов, 1993. 464 с.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальне правопорушення, податкова таємниця, митна таємниця.

Key words: criminal law, criminal offense, tax secret, customs secret.

КЕДИК ВЕРОНІКА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ ДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ У МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ

Не менш важливими принципами просторової чинності кримінального закону у просторі є реальний принцип. Відповідно до Міжнародної конвенції про боротьбу із захопленням заручників 1979 року «держава вправі встановити національну юрисдикцію щодо будь-якого з перелічених Конвенцією злочинів, які були вчинені: з метою змусити цю державу вчинити будь-який акт або утриматися від нього; щодо заручника, який є громадянином зазначеної держави [1].

У статті 15 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності зазначається, що кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, котрі вчинено проти громадянина цієї держави-учасниці або є одним зі злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 статті 5 цієї Конвенції, і вчинений за межами її території з метою вчинення серйозного злочину на її території [2].

У Міжнародній конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року (ст. 7) реальний принцип представлений в такому вигляді. «Кожна держава може встановити свою юрисдикцію щодо фінансування будь-якого злочину терористичного характеру, зазначеного в Конвенції. Держава-учасник вищевказаної конвенції вправі притягнути також до відповідальності, коли злочин вчинено відносно:

- одного з громадян цієї держави;
- проти державного або представницького об'єкта зазначеної держави за кордоном, включаючи приміщення дипломатичного або консульського представництва цієї держави;
- у спробі змусити цю державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї» [3].

Положення про реальний принцип у Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму вказано, що «кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб вона могла застосовувати положення глав III, IV та V цієї Конвенції до фінансування тероризму» [6]. У додатку до конвенції перелічені категорії злочинів, щодо яких учасник конвенції має право поширити свою юрисдикцію.

Окремі положення про реальний принцип чинності кримінального закону у просторі містяться у міжнародних антикорупційних конвенціях, у зв'язку із ратифікацією є обов'язковими для України (Конвенція ООН проти корупції та Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією) [4].

Відповідно до Конвенції ООН проти корупції 2007 року зазначено: держава може також встановити свою юрисдикцію щодо будь-якого злочину, передбаченого конвенцією, коли це злочин вчинено проти громадянина такої держави або злочин вчинено проти держави (ст. 42) [7].

В частині першій статті 17 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією зазначено: «кожна сторона вживатиме таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання у своєму національному законодавстві підсудними кримінальні злочини, передбачені статтями 2-14 цієї Конвенції» [7]. Дане положення саме по собі фіксує реальний принцип (показником цього принципу є слова «кожна Сторона вживатиме таких законодавчих та інших заходів»).

У наведених конвенціях закріплений реальний принцип. Дослідник А. Г. Князев даний принцип називав «принципом захисту». Згідно з цим принципом дія кримінально-правових норм національної держави поширюється на злочини, вчинені за кордоном і спрямовані

проти інтересів цієї держави незалежно від державної приналежності винної особи [5, с. 122].

Так було в статті 5 Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації, де зазначено: «кожна Договірна Держава вживає таких заходів, які можуть здаватися необхідними, щоб встановити свою юрисдикцію над злочином ...» [8].

Відмінною рисою багатьох міжнародних актів, ратифікованих Україною, є наявність вимоги про встановлення своєї юрисдикції над злочином при реалізації реального принципу чинності кримінального закону у просторі. З аналізу міжнародно-правових договорів виходить, що міжнародна спільнота захищає не тільки державні інтереси, але й інтереси своїх громадян, організацій даної держави. Держава наділена правом реалізовувати кримінально-правову юрисдикцію і для захисту своїх громадян, коли останнім заподіюється шкода за кордоном в результаті вчинення злочину. Цей захист називається ще принципом пасивного громадянства і впливає з обов'язку держави захистити власних громадян та організацій за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 17 грудн. 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087 (дата звернення: 22.01.2020).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 15 жовт. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789 (дата звернення: 22.01.2020).
3. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 09 грудн. 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518 (дата звернення: 22.01.2020).
4. Мельников М. Г. Действие уголовного закона в пространстве. Рязань: изд-во Акад. права и управления Минюста России, 2003. 80 с.
5. Князев А. Г. Действие уголовного закона в пространстве : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.08 / Ульяновский гос. ун-т. Ульяновськ, 2006. 179 с.
6. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: Конвенція Ради Європи від 16 травн. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948 (дата звернення: 22.01.2020).
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 31 жовт. 2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 22.01.2020).
8. Тимченко Л. Д. Международное право : учебник. 3-е изд. стереотип. Харків : Консум. 2004. 528 с.

Ключові слова: кримінальні правопорушення, реальний принцип, чинність, юрисдикція, конвенція, міжнародна угода, ратифікація, зобов'язання.

Key words: criminal offenses, factual principle, validity, jurisdiction, convention, international agreement, ratification, commitment.